

Huvudman

Kiruna kommun
kultur-utbildning@kiruna.se

Ärendet

Tillsyn av grundskola på Högalidskolan 7-9 i Kiruna kommun. Nu fråga om uppföljning av Skolinspektionens beslut den 1 juni 2022.

Beslutet i korthet

Skolinspektionen inledde under våren 2022 en tillsyn av Högalidskolan 7-9 i Kiruna kommun. I beslut den 1 juni 2022 förelades Kiruna kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. I vissa delar förenades förslaget med vite. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning med anledning av beslutet.

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen vidtagit åtgärder och avhjälpt bristerna i undervisningen. Eleverna ges nu undervisning i alla ämnen och i den omfattning som timplanen anger. Vidare bedrivs all undervisning av en lärare. Skolinspektionen bedömer även att bristerna när det gäller att anmäla, utreda och upprätta åtgärdsprogram för elever som har behov av särskilt stöd har avhjulpts. Informationsinsatser har genomförts för personalen och efter anmälan om behov av utredning om särskilt stöd startar rektorn en utredning. När utredningen har färdigställts fattar rektorn beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram. Även påtalade brister gällande betygskatalogen och ordningsregler bedöms vara avhjulpta.

I samband med uppföljningen av tidigare beslut har det framkommit nya brister i verksamheten. De nya bristerna avser att alla elever inte får de särskilda stödåtgärder som beslutats i åtgärdsprogram, brister i utvärdering av åtgärdsprogram samt att elever inte får studiehandledning på modersmålet i den omfattning de har behov av.

Beslut

Avhjälpta brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar som gäller undervisning, särskilt stöd (anmäla och utreda behov av särskilt stöd samt upprätta åtgärdsprogram), betygssättning och utformning av betygs katalog samt studiero och arbete med ordningsregler.

Skolinspektionen kommer inte att ansöka om utdömmande av vitet som förelagts i beslutet den 1 juni 2022.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kiruna kommun att senast den 31 augusti 2023 ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister inom området särskilt stöd (ge särskilt stöd samt utvärdera åtgärdsprogram). De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Kiruna kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras. Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Kiruna kommun ska vidta följande åtgärder

Ge elever särskilt stöd samt utvärdera åtgärdsprogram

1. Se till att särskilt stöd ges i enlighet med elevers beslutade åtgärdsprogram. Inkom med en redovisning där det framgår vilka beslutade åtgärdsprogram som varit pågående på skolan mellan den 20 mars och 24 augusti 2023 och om respektive elev under den aktuella perioden fått det stöd som beslutats. (3 kap. 9–10 §§ skollagen; förordning [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, nedan Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar)
2. Se till att de åtgärdsprogram som är pågående utvärderas i enlighet med vad som framgår av åtgärdsprogrammen. Rektorn ska dokumentera vilka åtgärdsprogram som har utvärderats under perioden 20 mars – 24 augusti 2023 samt om utvärderingen resulterat i beslut om ett nytt åtgärdsprogram eller beslut om att avsluta åtgärdsprogrammet. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Kiruna kommun en anmärkning avseende studiehandledning på modersmålet. Kiruna kommun ska senast den 31 augusti 2023 vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2021:8637) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen genomförde under vårterminen 2022 en tillsyn av Högalidskolan 7-9 i Kiruna kommun. Tillsynen omfattade bestämmelser gällande undervisning, särskilt stöd, betygssättning och utformning av betygskatalog samt studiero och arbete med ordningsregler.

Skolinspektionen fattade den 1 juni 2022 beslut efter tillsyn för Högalidskolan 7-9. I detta beslut förelades Kiruna kommun vid vite av 600 000 kronor att senast den 1 november 2022 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister inom områdena undervisning och särskilt stöd. Angående undervisning fanns det ett stort antal elever som inte hade fått undervisning i flera ämnen under delar av läsåret 2021/22. Angående särskilt stöd fanns det brister i arbetet med att anmäla elevers behov av särskilt stöd, att utreda elevers behov av särskilt stöd, att fatta beslut om att upprätta eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram samt i utformningen av åtgärdsprogram.

I beslutet den 1 juni 2022 förelades även Kiruna kommun att senast den 1 november 2022 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister inom områdena betygssättning och utformning av betygskatalog samt studiero och arbete med ordningsregler.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av detta beslut och tagit ställning till om Kiruna kommun vidtagit åtgärder så att påtalade brister har avhjälpats.

Skolinspektionens bedömning i ärendet bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Kiruna kommun inkom med den 31 oktober 2022 och ett uppföljningsbesök som gjordes på Högalidskolan 7-9 den 6-7 december 2022. Vid besöket genomförde Skolinspektionen lektionsobservationer samt intervjuade

elever, lärare, elevhälsans personal och rektorn. I samband med besöket inhämtades även kompletterande handlingar.

Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

I beslutet motiverar Skolinspektionen först de brister som nu är avhjälpna. Sedan motiveras de nya brister som identifierats avseende särskilt stöd och studiehandledning på modersmålet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Undervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder och i intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att personalsituationen på skolan har förbättrats då fler lärare har anställts. Det saknas inte lärare i något ämne för någon klass och eleverna har de lektioner som framgår av deras scheman. Ifall en lärare är sjuk så sätts det in vikarie. Det kan vara en vikarie utanför skolan som rings in eller det kan vara en av skolans personal som täcker upp. I tillägg till ordinarie lektioner erbjuds eleverna att delta på kvällsskola i svenska, matematik och engelska två timmar en kväll per vecka. Det finns också lovskola. Skolinspektionen har tagit del av huvudmannens beslutade timplan samt av skolans scheman.

All undervisning sker på plats på skolan förutom språkval nordsamiska, som sker via fjärrundervisning med lärare från Sameskolstyrelsen. Eleverna sitter då i ett rum på skolan och en av skolans personal är i rummet som handledare.

I språkval svenska och engelska får eleverna nu den undervisningstid de ska ha enligt huvudmannens beslutade timplan. I NO-ämnena delas klasser för att kunna genomföra laborationer. Vid delning har den andra halvan av klassen ett annat ämne med en annan lärare. Eleverna har inte självstudier eller ledigt.

Fortfarande är inte alla lärare legitimerade men rektorns ambition är att rekrytera legitimerade lärare och i flera fall har han lyckats med det.

Rättslig reglering

Med undervisning avses processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

Lärare ansvarar för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen, om inte någon av skollagens undantag är tillämpliga (2 kap. 13, 15 och 18 §§ skollagen).

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185]).

Enligt skollagen ska den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan vara minst 6890 timmar. Av bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) framgår minsta undervisningstid i timmar per stadium och ämne (10 kap. 3–5 §§ skollagen och 9 kap. 3–4, 9 §§ och bilaga 1 skolförordningen).

Huvudmannen är alltid skyldig att som språkval anordna undervisning i det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, om det aktuella språket är ett nationellt minoritetsspråk, vilket bland annat samiska är (10 kap. 4 och 7 §§ skollagen och 5 kap. 7-10 §§ och 9 kap. 5-7 §§ skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad gäller undervisning. Under Skolinspektionens tillsyn vårterminen 2022 framkom uppgifter om att brister i undervisningstid medförde att undervisningen inte skulle komma att behandla allt centralt innehåll i vissa ämnen. Undervisningstiden är nu schemalagd utifrån huvudmannens timplan och de schemalagda lektionerna genomförs. Det finns numera lärare i alla ämnen i alla klasser. När lärare är frånvarande sätts vikarie in och eleverna har då varken självstudier eller är lediga. Även om all undervisning numera sker under ledning av en lärare är inte alla lärare legitimerade. Skolan har fortsatt svårt att rekrytera legitimerade lärare, men viss rekrytering har skett och det pågår ett fortsatt arbete för detta. Skolinspektionen bedömer således att huvudmannen vidtagit åtgärder så att bristerna inom området har avhjälpats. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder och i intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn uppges att det har skett förbättringar på skolan inom området särskilt stöd. Rektorn har upprättat en ny rutin för hur personalen ska hantera elever i behov av särskilt stöd. Denna rutin har rektorn mejlat ut och gått igenom med all personal den 15 juni och den 18 augusti 2022. Rutinen finns på lärplattformen och som anslag i lärarnas arbetsrum. Lärare, elevhälsan och rektorn uppger att man har gått igenom rutinen med personalen.

I rutinen utgår rektorn från skollagens bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, återger olika paragrafer och skriver vad det innebär för personalen. Det framgår att varje lärare ska meddela rektorn om en elev riskerar att inte nå målen trots extra anpassningar. Därefter ska rektorn fatta beslut om att utreda elevens behov av särskilt stöd. Lärare säger att de anmäler till rektorn när elever riskerar att inte nå målen trots extra anpassningar.

Av huvudmannens redovisning framgår de anmälningar till rektorn om behov av utredning av särskilt stöd som gjorts, att utredning därefter startats och att beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram fattats efter avslutad utredning.

Rektorn uppger att skolan har ett nytt arbetssätt när det gäller att utreda elevers behov av särskilt stöd och att det gäller att skapa acceptans och förtroende för arbetssättet bland personalen. Den nya processen är inte fullt internaliserad ännu men det går fortare och fortare, uppger rektorn.

I huvudmannens redovisning och i samband med uppföljningsbesöket har Skolinspektionen tagit del av sex aktuella åtgärdsprogram med tillhörande utredningar. Av åtgärdsprogrammen framgår elevens behov av särskilt stöd, hur elevens behov av särskilt stöd ska tillgodoses, när det särskilda stödet ska följas upp och utvärderas samt vem som ansvarar för uppföljningen respektive utvärderingen.

Rättslig reglering

Om det på något sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses ska framgå av åtgärdsprogrammet. Det ska också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Åtgärdsprogram beslutas av rektorn och rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan bland annat om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt, eller i form av anpassad studiegång. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn eller den rektorn överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad gäller att anmäla, utreda och upprätta åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd. Rektorn har vid mer än ett tillfälle och på olika sätt informerat lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, samt skyldigheten att anmäla till skolans rektor att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Som framgår ovan har utredningar startats efter anmälan och för de utredningar som avslutats har rektorn fattat beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram. De åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av uppfyller författningarnas krav då det framgår vilket behov av särskilt stöd en elev har, hur behovet ska tillgodoses, datum för uppföljning och utvärdering samt vem som ansvarar för detta. Skolinspektionen bedömer således att huvudmannen vidtagit åtgärder så att de påtalade bristerna inom området har avhjälpats. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Betygsättning och utformning av betygskatalog

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder och i intervjuer med lärare och rektorn vid skolbesöket uppges att lärare som saknar legitimation nu sambedömer och sätter betyg tillsammans med en legitimerad lärare.

Av inkommen dokumentation framgår att skolan har upprättat en "rutin för handledning av obehöriga lärare vid undervisning och betygsättning". Där tydliggörs det att en icke legitimerad lärare inte ska bedöma och sätta betyg på egen hand. Huvudmannen har också redovisat vilken legitimerad lärare som är mentor och sambedömer tillsammans med respektive icke legitimerad lärare. Lärare uppges att de två i ett par som sambedömer träffas kring detta ungefär varannan vecka och rektorn uppges att sambedömning ska ske under hela terminen.

I betygskatalogen för höstterminen 2022 framgår att lärare som saknar legitimation har signerat uppgiften om betyg tillsammans med en legitimerad

lärare. De flesta lärarna har daterat uppgiften om betyg bredvid sin signatur. I några fall finns ingen datering.

Rättslig reglering

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 16 § skollagen).

I Skolverkets föreskrifter om betygs katalog anges att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygs katalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygs katalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt. Om betygs katalogen förs elektroniskt ska detta ske på det sätt som beskrivs i Skolverkets föreskrift om betygs katalog (SKOLFS 2011:123, 7 §).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad gäller bedömning och betygssättning. Undervisande lärare som saknar legitimation sätter nu betyg tillsammans med en medbedömande legitimerad lärare. Båda lärarna signerar uppgiften om betyg i betygs katalogen. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen vidtagit åtgärder så att bristerna inom området har avhjälpats.

Skolinspektionen har noterat att det vid några uppgifter om betyg saknas datering. Skolinspektionen förutsätter att rektorn framgent säkerställer att alla lärare daterar uppgiften om betyg.

Ärendet avslutas i denna del.

Studiero och arbete med ordningsregler

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framkommer att skolan nu har gemensamma ordningsregler som är utarbetade i samverkan med eleverna i klassråd och elevråd. Skolan har en ny rutin för ordningsregler som bland annat innebär att ordningsreglerna ska diskuteras i klassråd i början av varje termin, att ordningsreglerna sedan ska diskuteras i elevrådet och att rektorn efter det beslutar om ordningsreglerna och gör dem kända bland eleverna.

Elever, lärare och rektorn uppger att det nu finns gemensamma ordningsregler som är kända och som har tagits fram under medverkan av eleverna. Elever

berättar att de fick rösta om ifall det skulle vara tillåtet att ha keps i klassrummet eller inte.

Elever, lärare och rektorn uppger vidare att det överlag är lugnare på skolan än förra läsåret. Det är god studiero på de flesta lektioner. Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer dock att studieron varierar och att det finns några ämnen och klasser där det inte alltid är god studiero. Speciellt är det en klass där utmaningarna är stora. Lärare uppger att utmaningarna med att skapa studiero hänger ihop med att elever inte får det särskilda stöd de har rätt till.

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Rektorn har ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad gäller utarbetande av och beslut om ordningsregler. Studieron är god på de flesta lektioner och rektorn har beslutat om ordningsregler som utarbetas och revideras under medverkan av eleverna. Det finns dock fortfarande utmaningar med studieron i vissa klasser. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen har vidtagit åtgärder så att bristen har avhjälpats.

Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Föreläggande

Att ge elever särskilt stöd samt utvärdera åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens redovisning och av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framkommer att det finns flera elever som har åtgärdsprogram men som inte får det särskilda stöd som beslutats om i åtgärdsprogrammet.

Lärare berättar om flera elever som enligt sina åtgärdsprogram ska få stöd av resursperson, men som inte får det. Det finns anställda resurspersoner men de är för få i förhållande till behovet.

Elevhälsan uppger att det finns elever som inte får det särskilda stöd de behöver på grund av att det fattas personal. Elevhälsan berättar om tre elever i en klass där det står i elevernas åtgärdsprogram att de ska arbeta i liten grupp med en resursperson. För tillfället ges inte detta särskilda stöd eftersom den resursperson eleverna hade har slutat. Elevhälsan uppger att det är svårt att behålla resurspersoner och att det för närvarande finns tre vakanser.

Rektorn uppger att det finns ekonomiska resurser för att anställa resurspersoner men att problemet är att hitta personal. Skolan försöker lösa det så gott det går men det saknas personal.

Av inkommen dokumentation samt intervjuer med elevhälsan och rektorn framkommer att flera av skolans åtgärdsprogram inte utvärderats. Under skolbesöket i december 2022 inkom elevhälsan med en översikt där det framkommer att skolan vid tillfället hade 29 åtgärdsprogram och att endast tolv av dessa åtgärdsprogram hade utvärderats under höstterminen 2022, trots att alla 29 åtgärdsprogram borde ha utvärderats.

Rektor uppger två anledningar till att 17 av 29 aktuella åtgärdsprogram inte har utvärderats under höstterminen 2022. Den ena anledningen kan vara att åtgärdsprogrammen är "gamla döda dokument" medan den andra anledningen kan vara att utvärderingar har gjorts men inte rapporterats. Vissa åtgärdsprogram utvärderas i samband med utvecklingssamtal och då händer det att mentor glömmer bort att rektorn enligt skolans rutin ska lämna sin kommentar på utvärderingen, berättar rektorn.

Elevhälsan uppger att det ska framgå av åtgärdsprogrammen när utvärderingar ska göras. Elevhälsan berättar att rektorns ledningsstöd har mejlat till mentor och berörda lärare för varje elev som har åtgärdsprogram och påmint om att åtgärdsprogrammet ska utvärderas samt vilka som ska delta vid utvärderingen. Rektorns ledningsstöd har skickat tre påminnelser om detta. Elevhälsan uppger att en del mentorer säger att de utvärderar åtgärdsprogrammen. Elevhälsan får dock inte ta del av alla utvärderingar.

Lärarna berättar att det kommer påminnelser om att åtgärdsprogram ska utvärderas. En lärare berättar att hen inte har utvärderat åtgärdsprogrammet för en namngiven elev och att läraren borde ha gjort det. Lärarna uppger att rutinerna har förändrats och att det kanske kommer bli bättre när rutinerna satts.

Rättslig reglering

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodose framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen (3 kap. 9 § skollagen).

För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas (3 kap. 10 § skollagen).

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att elever som är i behov av särskilt stöd inte ges de stödåtgärder som beslutats om i elevens åtgärdsprogram. Det gäller särskilt stöd i form av resursperson. Även om skolan har ett antal resurspersoner finns behov av fler personer för att tillgodose elevernas behov. Skolan har svårigheter att få tag i ytterligare resurspersoner att anställa. Det har i utredningen framkommit att det finns utmaningar kring studieron i vissa klasser, vilket kan ha ett samband med att elever inte får det stöd som skolan beslutat om.

Skolinspektionen bedömer vidare att skolans arbete med att utvärdera åtgärdsprogram inte lever upp till skollagens krav. Av de åtgärdsprogram som skulle ha utvärderats under höstterminen 2022 har endast knappt hälften utvärderats. I intervjuer framkommer att fler åtgärdsprogram kan ha utvärderats men att resultatet av en utvärdering inte alltid förs vidare till rektorn. Skolinspektionen vill här klargöra att utvärdering av åtgärdsprogram ska resultera i ett ställningstagande om respektive åtgärdsprogram behöver förändras och/eller om det ska fortsätta gälla. Om ett åtgärdsprogram ska förändras eller fortsätta gälla ska beslut fattas om ett nytt åtgärdsprogram. Om eleven inte längre är i behov av särskilt stöd ska beslut fattas om att avsluta åtgärdsprogrammet.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Kiruna kommuns verksamhet vid Högalidskolan 7-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att ge särskilt stöd till elever som behöver det samt utvärdering av åtgärdsprogram. Det finns därför skäl att förelägga Kiruna kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer framgår att det är Språkcentrum som har till uppgift att förse skolorna i Kiruna kommun med personal som kan ge studiehandledning på modersmålet. Språkcentrum har dock svårigheter att rekrytera den personal som behövs.

Lärare, elevhälsan och rektorn uppger att det finns flera elever på skolan som inte får studiehandledning på modersmålet i den omfattning som de behöver. Rektorn uppger att det finns omkring tio elever som har rätt till studiehandledning på modersmålet i språken tigrinja, dari, arabiska, ryska, ukrainska och persiska. Av dessa tio elever har alla elever fått viss studiehandledning. Rektorn uppger dock att eleverna inte får studiehandledning på modersmålet i den omfattning som de behöver. Rektorn säger att det är en otillfredsställande situation och att han försöker använda skolans egna resurser för att se till så alla elever som har rätt till studiehandledning åtminstone får någon studiehandledning.

Lärare uppger att rutinen är att ämneslärarna ska ansöka hos Språkcentrum för varje elev och varje ämne det antal lektioner studiehandledning ämnesläraren anser att eleven behöver per vecka. Lärarna berättar om flera elever i olika årskurser och med olika modersmål som har för lite studiehandledning jämfört med det behov lärarna anser finns. Till exempel berättar lärarna om två elever som har fått en timmes studiehandledning i veckan i arabiska respektive persiska och som enligt lärarna borde haft mer. En lärare berättar att hen ansökte om studiehandledning för en elev tidigt i våras men fick sedan inte veta något på en halv termin. Läraren skickade flera mejl och frågade och fick till svar att Språkcentrum skulle anställa någon.

Lärarna uppger att rektorn är bra på att försöka lösa situationen och att det inte beror på rektorn att det finns problem. Lärarna berättar om en elev från Ukraina som har studiehandledning på modersmålet med personal från Språkcentrum en timme per vecka i SO-ämnena. Studiehandledningen ges tillsammans med en rysktalande elev. Rektorn har för dessa elever lånat in en lärare från Högalidskolans mellanstadium som pratar ukrainska och ryska och ger en timmes studiehandledning per vecka i matematik.

I huvudmannens synpunkter på protokollet från skolbesöket framkommer att rektorn har initierat en diskussion med Språkcentrum kring hur de ska möta elevernas behov.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan (5 kap. 4 § skolförordningen).

En nyanländ elev, som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan och vars kunskaper har bedömts, ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövt. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Studiehandledningen får ges på elevens starkaste skolspråk, om det är ett annat än modersmålet (3 kap. 12 i § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att elever inte ges studiehandledning på modersmålet i den omfattning de behöver det. Det gäller flera elever och i olika språk. Enligt huvudmannens organisation är det Språkcentrum som ska tillhandahålla studiehandledare men på grund av personalbrist kan Språkcentrum inte tillgodose de behov som finns. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen brister i att ge studiehandledning på modersmålet eftersom studiehandledningen för flera elever inte ges i den omfattning som de bedöms ha behov av.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Kiruna kommuns verksamhet vid Högalidskolan 7-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att tillgodose elevers behov av studiehandledning på modersmålet. Utredningen visar att de elever som behöver studiehandledning på modersmålet får viss sådan men inte i den utsträckning som de behöver. Det framgår att kommunen har svårigheter att hitta personal som kan ge studiehandledning men att rektorn arbetar aktivt för att hitta lösningar. Vid en sammantagen bedömning finner Skolinspektionen att bristerna får anses vara mindre allvarliga. Det finns därför skäl att tilldela Kiruna kommun en anmärkning i denna del.

Beslutet har fattats av regionchefen Agneta Broberg.

Utredaren Terje Holand har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även juristen Caroline Rönnegård och regionjuristen Malin Backéus deltagit.